

Другий день X Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів

У Конкурсі з українознавства у 2017 р. взяли участь 231 школяр з 23 областей України, м. Києва, Іспанії, Казахстану, Придністровської Молдавської Республіки. Найбільше робіт надійшло з Івано-Франківської та Донецької областей. Лідерами за кількістю робіт також були Полтавська, Тернопільська, Київська області.

До Києва на заключний етап Конкурсу, який відбувався 30 березня – 1 квітня 2017 року, було запрошено 94 учня, чиї роботи набрали найбільшу кількість балів за рецензуванням учнівських конкурсних робіт та підсумками роботи комісії з відбору претендентів до II (очного) етапу Конкурсу. Найчисельніше у II етапі були представлені учнівські колективи Івано-Франківської, Київської, Полтавської, Чернівецької, Донецької, Херсонської, Тернопільської областей.

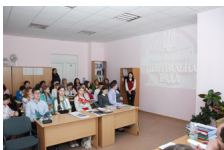
Регіональний розподіл призерів Конкурсу: Івано-Франківська область – 6 робіт, Волинська область – 2 роботи; Житомирська область – 2 роботи; Київська область – 2 роботи; Рівненська область – 2 роботи; Полтавська область – 2 роботи; Тернопільська область – 2 роботи; Чернівецька область – 2 роботи; Дніпропетровська область – 1 робота; Донецька область – 1 робота; Львівська область – 1 робота; Чернігівська область – 1 робота. Окрім того конкурсант були відзначені за оригінальність науково-дослідної роботи у певній номінації.

Окремо для конкурсантів проводилось додаткове випробування: учні виконували тестові завдання з українознавства. У результаті виконання цього завдання призові місця отримали 35 учнів.

Тематика наукових робіт виявила мовознавчі, літературознавчі, історичні дослідження учнів. Тематика робіт охопила сучасні процеси в Україні, пов'язані з російсько-українською війною, волонтерством, благодійністю, збереженням пам'яті про революційні події. Окремою сферою досліджень є вивчення місцевих топонімів, ергонімів, урбанонімів, дослідження екологічних проблем. Вагоме місце серед досліджень займають роботи присвячені відомим письменникам, художникам, історикам, краєзнавцям, державним діячам. Традиційно велика увага учнів зосереджена на дослідженні звичаїв, традицій, фольклору, символічного значення обрядових та повсякденних предметів. Дослідницький інтерес викликає історичне минуле – козацтво, період Української народної республіки, Другої світової війни.

Цьогорічні конкурсант-українознавці з восьми класів гідно утвердили можливість назватися дослідниками. Всі дослідження подавалися у формі презентацій із щонайширшим застосуванням інтерактивних засобів комунікування. Серед досліджень конкурсантів, які представляли та захищали свої роботи на рівні учасників-конкурсантів 8-го класу, вирізнялися кілька провідних напрямів. Це роботи краєзнавчого характеру, посилені топонімічними розвідками, спертими на місцевий легендарний матеріал. Дослідник з Житомирщини Віталій Грицюк («Топонімічні легенди Миролюбівки»), котрий здійснив «польову роботу» в кількох поселеннях Попільнянського району, що тепер увійшли до складу села Миролюбівка, представив «пам'ятні блоки» про час виникнення цих, спершу окремих, сілець. А також наголошував на подальшій долі і самих поселень і їхніх мешканців, особливо згадавши час «радянської укрупнення». У такому ж річці представив своє дослідження і конкурсант з Січеславщини Олександр Голобородько. Цей дослідник сполучив у власній роботі дві форми спогадувань – місцеве – нікопольське та розлогіше – січове (запорозько-микитинське).

Близькими за тематичним окресленням і «ділянковим дослідним матеріалом» до робіт, де представлено «місцеву пам'ять» – хронолог місцевого життя, основу яких складала фольклорний досвід українського культуротворення, що ґрунтовані на польовому матеріалі. У праці Ангеліни Логош («Магія води в гуцульській обрядовості») зосереджено увагу на магичному фольклорі і обрядових формах, пов'язаних з ним, що дотепер побутують у гуцульській звичаєвості на Буковині. У фольклорному напрямі здійснив свої наукові напрацювання і дослідником з Полтавщини Едуард Овчаренко («Усна народна творчість села Балаклії»). У його розвідці було подано цікаві спостереження над «паспортизацією» збираного під час польової роботи фольклорного матеріалу, адже збирацька робота у досліджуваній ним місцині, як виявилось, провадилася не одним поколінням збирачів. У шкільному архіві, який молодий дослідник долучав до своєї праці, є дані про зразки пісенного фольклору, зафіксовані місцевими вболівальниками за

українською спадщиною ще з 1960 – 70-х років.

Особливу увагу конкурсної комісії викликала дослідницька праця, яку представив Володимир Ковтун. Постать М. Грушевського він подав у українознавчих обрисах, доповнивши педагогічними практиками вченого, що були наслідком широти світогляду українського державника, мали плідні наслідки як у вищій, так і середній та низовій школах.

У дослідженні Ольги Полевик було представлено модерні форми сучасного міста, завдяки мистецько-планувальній праці сучасного архітектора Рівного, за проектами якого викінчено чимало міських будов, – Миколи Пасічника.

Сучасні нелегкі випробування українців як нації та держави Україна – воєнне лихоліття – теж мають свій відбиток в учнівських роботах. Вогнище війни іскриться в усьому українському житті, не полишивши байдужими жодного українця. З печаллю, з огляду та такі обставини, говорила про лексему «війна», що, на жаль, тепер перебуває в активному українському лексичному вжитку Дарія Возняк («Вербалізація концепту «війна» у сучасній українській літературній мові (на прикладі поетичних текстів (Л. Костенко, Б. Гуменюка, Н. Кметюк, А. Хромова, І. Цілик)»). Витоки волонтерства проаналізувала дослідниця з Донеччини Маргарита Сівакова («Допомога волонтерських організацій українським військовим в зоні АТО»).

Паралелі революційних подій 1917-21 років та сучасності, роль Михайла Грушевського у процесах державотворення проаналізувала учениця 9 класу Білостоцька Стефанія. Вона дійшла висновку, що світоглядні настанови Голови Української Центральної Ради окреслили орієнтації свідомого українства на європейський вибір, вкотре підкреслений подіями Революції Гідності. Поєднання державної та громадської діяльності у часи боротьби за Карпатську Україну, погляд історію крізь призму поєднання долі людини з долею краю висвітлила Митроняк Інеса. Не менш цікавою стала наукова синкретична розвідка про Базарську трагедію крізь призму поезії у поданні Пересуньмо Тетяни. Значний інтерес викликала доповідь Копилова Максима про Бміжнародні геополітичні стратегії України, актуальність в умовах війни Балто-Чорноморського союзу. Скорик Ірина дослідила художньо-естетичну специфіку прози у творах знаного українського музиканта Кузьми Скрябіна. Сучасне уявлення про українця-патріота, прояви

благодійності, волонтерства у складний для України час подала Русевич Христина.

У секції, на якій захищалися роботи десятикласників, розкрився виразно творчий потенціал багатьох учнів. Інтерес до живої історії та сучасного фольклору, а також уміння зібрати актуальний матеріал, показала робота Оксани Гуцул (Львів, I місце) «Великодній фольклор села Дусанів Перемишлянського району Львівської області», побудована на записах гаївок та інших жанрів, причому таких, які досі функціонують в селі на Опіллі. Вікторія Балацька (м. Калуш) виступила з роботою «Аналітичні роздуми над рукописом «Літописи Парохії в Зборі від 1738 року» о. Антонія Гойдана», зазначивши, що сама перекладала цю пам'ятку. Науково-практичну мету мала робота тернопільської учениці Антоніни Гачкевич (III місце) «Діяльність товариства «Просвіта» в с. Матвіївці, як противага антиукраїнським течіям у суспільно-культурному житті села». Джерельна база багатьох робіт на тему мовно-культурного пограниччя заслуговує на окреме схвалення. Цікаві дослідження, присвячені українсько-новогрецьким фольклорним (легенди та перекази) і лінгвістичним (фразеологія) зв'язкам (Донецька область: Євгенія Гречка – номінація «Оригінальне краєзнавче дослідження», Ганна Мурза – номінація «Глибоке вивчення мовно-культурного пограниччя»), зокрема, спадщині румеїв, носіїв особливого діалекту. Під час захисту було продемонстровано раритетні видання (А. Гачкевич), а також власні збірки записаних творів (Є. Гречка). Варто відзначити, що найкращі дослідження були здійснені на польовому матеріалі, під час безпосереднього усного спілкування з носіями українського та грецького фольклору. Захисти супроводжувалися вміло й естетично зробленими презентаціями.

Дві світоглядні і тематичні доміанти формували специфіку захисту 11-класниками своїх науково-дослідних робіт. З одного боку, окреслено було той контекст гостро-сучасної актуальності, в якій маємо й інспіровану проти України «гібридну війну» з її пропагандистсько-інформаційною складовою, із систематичними намаганнями Московщини сформувати «поле конфліктності» між Україною та її західними сусідами (особливо прикметні тут студії О. Третьякової «Відносини України та Республіки Польща в контексті Волинської трагедії», Т. Ружицької «Українська діаспора в боротьбі за незалежність», Я. Брича «Роль духовного наставництва в морально-психологічному забезпеченні сучасного українського воїна»), з іншого – засвідчено увагу до традиційної української звичаєвості, до того нашого народного «ладування», яке так вражало і вражає всіх, хто вперше стикається з Українським Світом (вглиблено дослідження його світоглядно-образотворчої специфіки стало своєрідним «розпізнавальним знаком» шкільних українознавчих студій, проте цьогоріч роботи відзначалися особливою інтенсивністю поєднання аналітичної дискурсивності та щирої емоційності, якогось

трепетного відчуття непроминальної значущості цього національного скарбу: характерні під цим оглядом дослідження Є. Лапи «Дідух – український оберіг», Р. Орешко «Душа мого народу-вишитий весільний рушничок, барвінками та мальвами», А.Малиш «Богом дані криниці села Іспас на Буковині», Т. Мазур «Коболчинська димлена кераміка кінця XIX – початку XXI століття» – перелік вільно продовжувати й продовжувати).

Проте не тільки – скажемо за І. Франком – «старе й нове» перебувало в «оперативному полі» уваги конкурсантів. У їхній системі українознавчих координат було місце і для студій над проблематикою української літератури – у її проекціях на горизонт сучасних «викликів» епохи («Сучасне драматичне втілення теми революції у п'єсах Олександра Ірванця та Неда Нежданої» О. Кролицької, «Тематичні та поетикальні особливості збірки «Нехворощ» Любові Пономаренко» В. Ситника), і для дискурсу сучасної соціології соціології («Трансформація соціальних практик переселенців Закарпаття на теренах Дніпропетровщини» В.Гончара), і для фахового мовознавчого аналізу («Антропонімічне поле імен мешканців міста Славути» Ю. Хвещук), і для студій над історією та сучасністю релігійних рухів («Покутництво – феномен релігійного дисидентства на Прикарпатті» А. Фітак), і для осмислення особистісного виміру епохальних історичних подій («Жіноче обличчя війни: внесок жінок Добровеличківщини в перемогу Другої світової війни» Ю. Дуброграя). Проте за всього тематичного багатоманіття було те єдине, що безпомилково дозволяло об'єднати роботи цьогорічних конкурсантів у спільну цілокупність. Ім'я цієї єдності – Україна.

Вчителі та переможці Ювілейного X Міжнародного конкурсу з українознавства – учні 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів прослухали лекції ученого секретаря Заповідника Валерія Філімоніхіна «Спецділянка НКВС УРСР у Биківні» та «Місце пам'яті – Биківня» у рамках лекторію «Забуттю не підлягає».

Валерій Філімоніхін розповів про створення та функціонування одного із найтаємніших об'єктів радянської влади – спецділянки НКВС УРСР у перебігу Великого терору в Києві та Україні. Звернув окрему увагу на масові репресії проти представників національних меншин. Ознайомив присутніх з директивними документами ПБ ЦК ВКП(б), НКВС СРСР, що засвідчують антинародну сутність тоталітарної радянської влади. Також відповів на численні питання вчителів та учнів, які стосувались репресивної політики радянської влади у довоєнний період, історії та методів діяльності позасудових органів у період масового терору. Після лекцій присутні відвідали виставку «Биківня – територія пам'яті».

Завершили день інтерактивним проектом спілкування з ветеранами російсько української війни, учасниками психологічної реабілітаційної програми для воїнів та їх родин Олександром Чубом та Тарасом Коваликом.

Урочисте закриття Конкурсу: вручення дипломів, сертифікатів відбулося в актовій залі Інституту українознавства.

[Переможці конкурсу](#)
